

Tento článok publikujeme s láskavým dovolením redakcie Svet kresťanstva / Postoj.

Súčasný systém prerozdelenia peňazí je nespravodlivý voči desiatkam sestier, ale aj bratov pracujúcich pre rehoľu či na misiách.

„Sestrička, a vy z čoho žijete? Zo zvončeka?“ Nad touto otázkou, s ktorou sa občas stretávajú rehoľné sestry, by sa možno dalo pousmiať, keby v sebe neskrývala kus pravdy.

Desiatky rehoľných sestier na Slovensku skutočne žijú bez akéhokoľvek pravidelného príjmu.

„Mnoho ľudí si myslí, že rehoľné sestry sú financované od štátu podobne ako kňazi. Financovanie ženských rehoľí, aj vzhľadom na to, že sestry nevykonávajú kňazskú službu, je však nastavené inak,“ hovorí Agnesa Jenčíková, provinciálna predstavená Congregatio Jesu.

Žiadny plat, chabý dôchodok

Finančný príspevok, ktorý poberajú cirkvi od štátu, je používaný takmer výlučne na platy kňazov. Rehoľné sestry tak ťahajú za kratší koniec. A aj rehoľní bratia, ktorí nie sú kňazmi.

Pokiaľ nemajú civilné zamestnanie, pre štát akoby neexistovali. Nedostávajú plat, neodvádzajú sociálne odvody, čo sa potom odzrkadlí na ich budúcich dôchodkoch.

„V našej kongregácii sme mali sestru novicmajsterku, ktorá túto prácu robila 16 rokov. Zadarmo. Takisto jedna sestra bola 20 rokov na misiách na Sibíri. Veľkú časť svojho produktívneho veku strávila v službe, napriek tomu bola celý ten čas evidovaná ako nezamestnaná. Aký budú mať dôchodok?“ načrtáva niektoré konkrétne situácie sestra Agnesa.

Podobných prípadov je mnoho. A závisí od konkrétnej ženskej rehole, či je v jej možnostiach, aby z vlastných zdrojov dokázala zamestnať aspoň niektoré sestry, prípadne im platila sociálne odvody.

Služba rehoľných sestier pritom nie je prácou len pre samotnú rehoľu. Svojou činnosťou často prekračujú hranice rehoľnej komunity, mnohokrát supľujú v sociálnej sfére štát, venujú sa deťom, mladým, seniorom, núdznym, marginalizovaným skupinám. Ich prínos je veľký nielen pre cirkev, ale aj celú spoločnosť.

Čo hovoria čísla

Zo štatistických údajov, ktoré Svetu kresťanstva poskytla Konferencia vyšších rehoľných

Rehoľníčky na okraji / Desiatky sestier v produktívnom veku pracujú zadarmo. Poznačí to aj ich dôchodky

predstavených na Slovensku (KVRPS), vyplýva, že k 31. decembru 2021 na Slovensku pôsobilo 2 665 rehoľných osôb, z toho 1 843 rehoľníčok. V produktívnom veku bolo 1 126 rehoľných sestier, najviac z nich je zamestnaných v školstve a sociálno-zdravotníckej oblasti.

Ako katechétky a učiteľky pracuje 307 sestier, 418 sestier je zamestnaných v cirkevných organizáciách (mimo cirkevných škôl) a 155 sestier pracuje v iných organizáciách. Spolu je zamestnaných v riadnom pracovnom pomere 880 rehoľných sestier. Tie sú teda plne sociálne a zdravotne zabezpečené.

Ďalšie rehoľné sestry, ktoré sa starajú o každodennú prevádzku a zabezpečovanie základných potrieb v rehoľných domoch, za svoju prácu nepoberajú plat. A ani tie, ktoré pôsobia na misiách. Tých je podľa aktuálnej štatistiky 90.

Sestier, ktoré nemajú žiadny príjem, je tak spolu 155. Z toho 39 sestrám hradí sociálne poistenie ich rehoľný inštitút. V zdravotnej poisťovni je 144 sestier vedených ako „rehoľná osoba bez príjmu“, teda zdravotné poistenie im platí štát.

Na úradoch práce v evidencii nezamestnaných je 12 sestier, z toho dve poberajú dávku v hmotnej núdzi.

Rehoľných bratov (nekňazov), ktorých KVRPS eviduje, je 155. Žiadny príjem nepoberá približne tretina z nich (57), ôsmim hradí sociálne poistenie ich rehoľný inštitút.

Kľúč k prerozdeleniu financií

Finančné prostriedky od štátu boli pred prijatím nového zákona o finančnej podpore činnosti cirkvi platného od roku 2020 účelovo viazané na takzvané „hmotné pozitky duchovných“, teda platy tých, ktorí pôsobia v duchovnej správe, v cirkevnej administratíve alebo v ústavoch pre výchovu duchovných.

V prípade ženských rehoľí bola prijímateľom peňazí Konferencia vyšších predstavených ženských rehoľí (KVPŽR). Tento balík finančných prostriedkov bol však použitý len na platy generálnych a provinciálnych predstavených, čo je približne 40 osôb z celkového počtu spomenutých 1 126 sestier v produktívnom veku.

Po novom peniaze od ministerstva kultúry už nepoberajú priamo jednotlivé cirkevné subjekty, ale za Katolícku cirkev je prijímateľom finančných prostriedkov Konferencia biskupov Slovenska (KBS), ktorá podľa dohodnutého vnútrocirkevného kľúča prerozdeľuje financie. Príspevok je určený na podporu financovania činnosti cirkvi, na bohoslužobné aktivity, výchovné aktivity, kultúrne aktivity a charitatívne aktivity cirkvi.

„Súčasný stav prerozdeľovania financií je stále len prevzatím stavu, ktorý bol po roku 1990 nastavený ministerstvom kultúry. Existuje vnútorná dohoda v Katolíckej cirkvi medzi

jednotlivými subjektmi, že pokiaľ nebude nastavený nový systém prerozdelenia finančných prostriedkov od štátu, nebude sa ani výrazne zasahovať do vnútrocirkevného kľúča, podľa ktorého sa prerozdeľujú peniaze,“ reaguje bývalý výkonný sekretár KBS Anton Ziolkovský, ktorý bol pri príprave nového zákona.

Príjmy ženských reholí

Saleziánka Jana Kurkinová bola do roku 2019 predsedníčkou KVPŽR. Keďže došlo k zlúčeniu konferencií mužských a ženských reholí, v súčasnosti pôsobí v spoločnej Konferencii vyšších rehoľných predstavených na Slovensku (KVRPS).

Po prijatí nového zákona rehoľníci požadovali od KBS, aby sa vyčlenili finančné prostriedky aj pre tie rehoľné sestry, ktoré nemajú príjem.

„Ide o sestry, ktoré popri službe pre rehoľu nemôžu vykonávať iné zamestnanie, napríklad provinciálne ekonómky, sekretárky či vikárky. Bolo nám do istej miery vyhovené a podarilo sa získať financie na platy niektorých ďalších sestier,“ vysvetľuje Jana Kurkinová.

Sestra Agnesa Jenčíková to ilustruje na situácii v ich kongregácii. „U nás sú takto platené okrem mňa ako provinciálnej predstavenej ešte dve sestry. Nemajú však ani plný úväzok, ale sme vďačné aj za to, pretože im tak dokážeme zabezpečiť sociálne a zdravotné odvody.“

Platy všetkých zamestnaných sestier v reholi idú na spoločný účet provincie, respektíve komunity. „Naše príjmy tvoria platy a dôchodky, získané granty, niektoré rehole majú aj príjmy z komerčných prenájmov vlastných priestorov, prípadne príjem z dvoch percent či z darov od dobrodincov,“ hovorí sestra Jana Kurkinová.

Z týchto peňazí sa pokrýva chod provincie aj jednotlivých komunit a prerozdeľujú sa podľa aktuálnych potrieb sestier v tej-ktorej rehoľnej komunite. Sú používané na formáciu nových povolání, správu majetku, údržbu, rekonštrukcie, prípadne nové stavby, na platy zamestnancov, ktorí pomáhajú v organizačnej i pastoračnej činnosti reholí, a časť ide aj na pastoračné aktivity alebo podporu misií.

„Z príjmov v našej provincii sa snažíme zamestnať ešte ďalšie sestry, ktoré pracujú pre rehoľu, napríklad misionárky, formátorky, alebo niektorým sestrám aspoň platiť odvody. Nie všetky rehole si to však môžu zo svojich vlastných prostriedkov dovoliť,“ hovorí predstavená Congregatio Jesu sestra Agnesa Jenčíková.

Rehoľníčky mimo systému

Bývalý výkonný sekretár KBS Anton Ziolkovský priznáva, že súčasný systém rozdeľovania peňazí nepamätá na všetky rehoľné sestry a rehoľných bratov, ktorí nie sú kňazmi.

„Je na zváženie, či rehoľným sestrám, ktoré riadia komunitu alebo sú na misiách, by nemohol pomôcť v cirkvi akýsi solidárny balík, z ktorého by sa zaplatili aspoň odvody, pretože túto prácu nerobia pre seba, ale pre spoločné dobro,“ dopĺňa Ziolkovský.

Saleziánka Jana Kurkinová bola istý čas aj provinciálnou ekonómkou a neskôr provinciálnou predstavenou. Sama v období služby ekonómky zažila situáciu, že v produktívnom veku venovala všetok svoj čas službe reholi a nedostávala za to plat.

„Na jednej strane si uvedomujete, že konáte dobro pre rehoľu, jej členov, pre formáciu mladých. Na druhej strane vykonávate prácu ako každý iný človek a nemáte za to žiadny plat. Je občas ťažké sa vnútorne s tým vyrovať, že vaša práca nie je ocenená. Nejde len o ocenenie morálne, ale aj to finančné,“ opisuje sestra Jana vlastnú skúsenosť.

Pre porovnanie môžeme uviesť aj príklad formátorov. Ide o rehoľníkov, rehoľníčky či diecéznych kňazov, ktorí sprevádzajú novicky, novicov či kandidátov na kňazstvo v príprave na duchovné povolanie.

Formátori kňazi v rehoľiach a diecéznych seminároch poberajú za túto službu plat. Prečo však tú istú službu vykonávajú sestry formátorky v ženských rehoľiach zadarmo?

Nejde o nový problém

To, že niektoré sestry sú počas svojho produktívneho veku bez akéhokolvek príjmu, nie je nový problém. Doteraz sa však túto medzeru nepodarilo systémovo vyriešiť.

„V minulosti nebol tento problém až taký vypuklý. Súviselo to aj s tým, že po revolúcii sa do dôchodkového veku dostalo veľmi veľa sestier, ktoré si z objektívnych príčin nemohli zarábať na penziu. Štát povedal, že bude kompenzovať krivdy minulosti cez financovanie charitných domovov pre rehoľné sestry na dôchodku. A v týchto domovoch bola možnosť zamestnať veľa rehoľných sestier, ktoré sa o ne starali,“ vysvetľuje Anton Ziolkovský.

V súčasnosti je situácia iná. Štát síce prispieva na charitatívne domovy, avšak ich kapacita zďaleka prevyšuje reálnu obsadenosť rehoľnými sestrami v dôchodkovom veku. A tak ženské rehole stoja pred ďalšou otázkou, ako efektívne spravovať veľké budovy a financovať personál v nich.

V súčasnosti je v dôchodkovom veku 717 sestier, pritom 225 je ešte aktívne pôsobiacich. Z 1 843 rehoľníčok je odkázaných na opateru 361 sestier, a to bez ohľadu na vek.

Prečo sa na sestry bez príjmu nemyslelo ani pri tvorbe novej legislatívy? Podľa Ziolkovského ženské rehole hovoria hlasnejšie o problémoch s peniazmi len posledné roky.

„Predtým boli pravdepodobne v lepšej situácii. Keď sa prijímateľom peňazí stali cirkvi, bolo

zrejme, že nič iné ako zachovať status quo s malými úpravami sa pre zachovanie spravodlivosti nedá. Ženské rehole nie sú jediné, ktoré navrhujú zmenu prerozdelenia kľúča. Lenže aj tu platí: kým nie je dohodnuté všetko, nie je dohodnuté nič. Preto na úrovni KBS jestvuje komisia, ktorá sa touto otázkou zaoberá a kde majú rehole svoje zastúpenie,“ hovorí Ziolkovský, ktorý je tiež členom spomínanej komisie.

Peniaze od štátu len pre kňazov?

V spoločnosti, ale aj v cirkvi je už dlhé roky zakorenené presvedčenie, že štát dáva peniaze na platy kňazov. Nový zákon o finančnej podpore činnosti cirkvi jasnejšie zadefinoval, ako je možné finančné prostriedky využiť.

Štát cirkvám dáva príspevok a aj voľnejšiu ruku, aby sa subjekty vnútri cirkvi dohodli. Mentalita, že každý kňaz má nárok na plat, je však veľmi silne prítomná.

„Pomaličky sa v tejto téme posúvame, otvorene sa o tom rozprávame. Myslím, že ako rehoľné sestry sa dostávame viac do povedomia,“ hovorí saleziánka Kurkinová, podľa ktorej k tomu dopomohlo aj spojenie konferencií vyšších predstavených ženských a mužských reholí do spoločnej KVRPS.

„Toto zlúčenie prispelo k tomu, že sme sa začali viac vnímať a rešpektovať. Aj medzi nami rehoľníkmi. Muži rehoľníci postupne čoraz viac chápu, že spolupráca je pre naše vzájomné obohatenie a nie preto, aby sme sa blokovali alebo bránili si v činnosti. Keď sa budeme poznať, rozumieť jeden druhému, chápať vzájomne naše poslanie a službu, ten vzťah bude iný ako len z pozície autority,“ myslí si sestra Jana Kurkinová.

Prednedávnom sme [informovali](#) o tom, že cirkvi žiadajú o novelizáciu zákona o finančnej podpore činnosti cirkví. Jedným z [dôvodov](#) je, že vzhľadom na reálne zvyšovanie nákladov nemajú duchovní ani na minimálne mzdy. Vystáva otázka, či sa v súvislosti so snahami o zmeny myslí napríklad aj na zabezpečenie rehoľných sestier, ktoré za svoju prácu žiadny plat nedostávajú.

KBS sa nateraz k tejto téme vzhľadom na aktuálne okolnosti nechce vyjadrovať. Ministerstvo kultúry už začiatkom leta avizovalo, že nebude predkladať legislatívny návrh na zmenu zákona, ktorý sa menil pred dva a pol rokom.

Pred časom sa však predsa len v súvislosti s dôchodkovým poistením podarilo dosiahnuť zmenu, ktorú urobil štát aj po predchádzajúcich intervenciách rehoľníkov.

Došlo k úprave Zákona o sociálnom poistení s účinnosťou od januára 2023, na základe ktorej sa rozšíril rozsah dôchodkového poistenia aj na členov cirkevného, rehoľného či charitatívneho spoločenstva, pre ktoré vykonávajú pracovnú činnosť.

Rehoľníčky na okraji / Desiatky sestier v produktívnom veku pracujú zadarmo. Poznačí to aj ich dôchodky

Jana Zlatohlávková / svetkrestanstva.postoj.sk

Foto: Daniel Imriška, SDB

The post [Rehoľníčky na okraji / Desiatky sestier v produktívnom veku pracujú zadarmo. Poznačí to aj ich dôchodky](#) appeared first on [Zasvätený život](#).

(Zamyslenie zo stránky zasvatenyzivot.sk.)